

Hol és mikor keressük

A sávos csigák (*Cepaea nemoralis* and *Cepaea hortensis*) a Dunántúlon sokfelé elterjedtek, a Dunától keletre csak elszórtan fordulnak elő.

A csigák enyhe és nedves időben a legaktívabbak, és ilyenkor a legkönnyebb megtalálni őket. Tehát márciustól szeptember végéig érdemes őket keresni. A csigakereséshez legalkalmasabb az esős, vagy a közvetlenül eső utáni időszak, illetve a kora reggeli órák, amikor a növényzet még harmatos.

A *Cepaea* csigák sokféle élőhelyen előfordulhatnak. Erdőkben, bozótos területeken, sövényekben, magas gyomnövényzetben (csalánosban), úde gyepeken, vagy kertekben. Városi területeken is előfordulhatnak, különösen háborítatlan helyeken (pl. temetőkből).

A megfelelő fajok azonosítása

Két *Cepaea* fajra vagyunk kíváncsiak. A két faj neve: ligeti csiga (*Cepaea nemoralis*) és kerti csiga (*Cepaea hortensis*). A két faj különböző ún. morfortípusait akarjuk összeszámlálni.

A lap jobb oldalán bemutatunk néhány fajt, amelyek hasonlóan néznek ki mint a két említett *Cepaea* faj. Mivel hasonló élőhelyeken fordulnak elő, ezért könnyű összetéveszteni őket.

Csak a kifejlett példányokat kell figyelembe venni, mert a fiatal csigáknak még nincs teljesen kifejlett szájadékuk, ezért nagyon nehéz egyértelműen meghatározni melyik fajhoz tartoznak.

Hogyan és mit jegyezzünk fel

A kiszemelt terület nagy kiterjedésű jelöljük ki hozzávetőleg 20m X 20m-es területet, és vizsgáljuk át a bűvőhelyeket (levelek fonákát is). Ha egy hosszú sövény vagy útvonal mentén gyűjtünk, kb. 30m-es szakaszon keresgéljük.

Ne feledjük hogy mindét csigafaj törvényi védeltséget élvez. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium állásfoglalása szerint nem kell engedélyt kérnünk, ha csak megfigyelést végzünk és a gyűjtött állatokat a helyszínen eleresztjük. Tehát annyi helyen végezhetünk megfigyelést, amennyin csak szeretnénk. Ami fontos, hogy külön-külön készítsünk feljegyzést mindegyik lelőhelyről, és a lelőhely elnevezését minél pontosabban írjuk fel.

Az Evolution MegaLab honlapon található légi felvételek segítségével könnyen térképre vihetőek a lelőhelyek.

A kerti csiga (*Cepaea hortensis*) elterjedése

A ligeti csiga (*Cepaea nemoralis*) elterjedése

Barna szájadék

Fehér szájadék

Cepaea hortensis

A szájadék pereme általában fehér. A kifejlett példányok 14mm-esek is lehetnek, de legtöbbször 17-20mm átmérőjűek. Ettől nagyobb méretű példányok is előfordulhatnak, de ha együtt él a *C. nemoralis* fajjal, akkor mindig kisebbre nő.

Cepaea nemoralis

A szájadék pereme általában sötétbarna színű. A kifejlett példányok 17mm-esek is lehetnek, de általában 20-24mm átmérőjűek. Ritka esetben elérhetik a 26mm vagy nagyobb átmérőt is.

Arianta arbustorum – márványozott csiga

Normális forma

Sárga forma

Szűk, résszerű köldök

A *Cepaea*-fajokhoz viszonyítva általában a nedvesebb helyeket kedveli, de sokszor fordulnak elő együtt. A héj színe a sötétbarnától a sárgáig változhat, és sokszor megfigyelhetünk rajtuk egy sötét középen futó sávot (ami el is maradhat). Köldökük szűk, résszerű. Szájadékuk alsó íve sokkal kerekebben ívelt mint a *Cepaea*-ké. A héj márványos rajzolatú, és enyhén ráncosnak tűnő is lehet. A *Cepaea*-knál ilyen sohasem figyelhetünk meg.

20 mm

A képek hozzávetőleg méretarányosak, de ne feledjük hogy a méret nagyon változékony. Emellett a héj színe és mintázata is eltérő lehet.

Kezdjük a felvételezést a kiválasztott terület szélén, és szisztematikusan haladjunk végig rajta. Ahogy találunk egy-egy *Cepaea* csigát, mindig húzzunk egy strigulát a felvételi lap megfelelő rubrikájába. Például négy csiga esetén: IIII. Az ötödik csigát áthúzással jelöljük: IIII, majd folytatjuk a függőleges strigulákkal. Hét csiga így néz ki: IIII II, tíz pedig így: IIII-III. Amikor befejeztük a keresést, adjuk össze mindegyik változat esetén a strigulákat és írjuk azt is a megfelelő (alatta levő) rubrikába. Ha ugyanott engedjük el a csigákat, ahol megfogtuk őket, semmi bántódásuk nem esik.

A cél 50 darab kifejlett *Cepaea* csiga összeszámlálása, ha sikerül. De 5-6 darab is elég lehet, ha mindösszesen ennyit sikerül találni. (Ha az idő túl száraz, később is vissza lehet jönni kiegészíteni a mintát).

Az élő csigák mellett az üres héjakat is össze lehet számolni, ha azok elég frissnek tűnnek. Ne vegyük figyelembe azokat az üres héjakat amelyek nagyon kopottak.

Héj színezet: Ennek megállapítása okozhat némi nehézséget, különösen a rózsaszín és barna változatok elkülönítése. A legkönnyebb, ha a a héjat alulról vesszük figyelemre: a barna példányok alulról barnák, nagyon enyhe bíbor árnyalattal; a rózsaszín példányokon alul nem látunk bíboros színezetet.

Héj sávozottság: A sávzatlan héjon nyoma sincs sávoknak, az egyszávos héjon egy darab jól látható, viszonylag keskeny sáv fut, a többsávos héjon több, akár öt sáv is lehet, ezek közül néhány összeolvadhat, és ilyenkor több sáv egy vastag sávot alkothat. A sávok helyenként hiányozhatnak (megszakítást mutatnak). A vizsgálatunk során minden olyan példány ami nem egyértelműen sávzatlan, vagy egyszávos, az többsávosnak számít.

További részletek

Részletesebb útmutatás a határozáshoz látogasson el a honlap Határozás oldalára.

A csigák veszélytelenek, de terepen nem árt az elővigyázatosság. Kérjük olvassa el a honlapon szereplő instrukciókat a terepi etikettel kapcsolatban.

Ha a felvételi lap ki lett töltve, lépjen be az Evolution MegaLab honlapon és vigye gépre megfigyeléseit. Ezzel kapcsolatos információt a honlapon talál.

Az adatok rögzítéséhez látogasson el az Evolution MegaLab honlapjára:

www.evolutionmegalab.org

Fruticicola fruticum – berki csiga

Gyakran fordul elő *Cepaea*-k társaságában. A közepén futó barna sáv megléte vagy hiánya egyaránt előfordul. Az élő állat színe világos sárga is lehet, ami miatt nagyon hasonlónak tűnhet a *Cepaea*-k bizonyos színváltozataihoz. Azonban a kifejlett állat héján is jól látható tág köldök segíti az elkülönítést.

Cepaea vindobonensis – pannon csiga

A *C. nemoralis*-hoz *C. hortensis*-hez viszonyítva a szárazabb helyeket kedveli és sokkal gyakoribb, de előfordulhatnak együtt is. A héj átmérője hozzávetőleg a *C. nemoralis*-ével egyezik. A héj általában fehéres, vagy sápadt sárga, és a héj határozottan bordázott, recés. A szájadék pereme tejeskávé-barna, soha nem olyan sötétbarna, mint a *C. nemoralis* szájadéka.

20 mm

A képek hozzávetőleg méretarányosak, de ne feledjük hogy a méret nagyon változékony. Emellett a héj színe és mintázata is eltérő lehet.